

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:96

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M)

Samtyckesbaserad lagstiftning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa samtyckesbaserad lagstiftning vid sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Få saker är så kränkande för en människa som att bli utsatt för sexualbrott. Under 2014 anmäldes över 20 000 sexualbrott, varav 6 700 rubricerades som våldtäkt, enligt Brottsförebyggande rådet (Brå). Mörkertalet misstänks dock vara stort och Brå bedömer att det verkliga antalet är 5–6 gånger större. Uppklaringsprocenten pendlar kring 20 procent.¹

Alliansregeringen genomförde förändringar så att fler fall av sexuella utnyttjanden kom att omfattas av lagstiftningen, vilket var positivt, men otillräckligt.

Med nuvarande lagstiftning krävs att sexuella handlingar för att betraktas som kriminella utförs med någon form av våld eller hot, att personen tydligt har sagt nej, eller att gärningsmannen utnyttjar en person som befinner sig i ett särskilt utsatt läge.

Genom införandet av samtyckesbaserad lagstiftning kommer i stället sexuella handlingar som genomförs utan motpartens samtycke att kriminaliseras.

Det finns flera goda skäl till varför samtyckesbaserad lagstiftning vore önskvärt. Utgångspunkten är människors självklara rätt till sin egen kropp. Det är i grunden ett bakvänt tankesätt att vi, viken är fallet idag, ska behöva säga nej till något vi inte vill, i stället för att säga ja till något vi önskar. Så fungerar inte lagstiftningen vid exempelvis egendomsbrott (om en person tar min egendom måste vederbörande kunna visa att den har gjort det med mitt godkännande) och samma princip borde gälla vid sexualbrott. Det handlar om rätten till sexuellt självbestämmande.

¹ <https://www.bra.se/bra/brott-och-statistik/valdtakt-och-sexualbrott.html>

Ett argument som ibland anförs mot samtyckesbaserad lagstiftning är att det då skulle krävas någon form av avtal, kontrakt eller annat skriftligt medgivande, vilket de flesta anser som orimligt. Men argumentet blir ihåligt eftersom ingen förespråkare för samtyckeslagstiftning påstår att samtycke ska behöva ske skriftligt. Det är självfallet viktigt att definiera vad som menas med samtycke, men att det kan ske såväl muntligt som genom andra tydliga signaler är fullt rimligt.

En annan vanlig invändning är att det i domstolsprocesser fortfarande, liksom är fallet idag, kommer att vara svårt att bevisa vem som har sagt vad – ord kommer att stå mot ord. Det är ett korrekt påstående, men är inget argument mot lagen som sådan. Det främsta syftet med lagen är att bidra till förändring av normer och attityder i dessa frågor och därmed i första hand fungera förebyggande.

Det handlar inte heller om omvänd bevisbörda. Det är en grundläggande princip i en rättsstat att åklagaren måste kunna visa, bortom rimligt tvivel, att ett brott har begåtts. Det gäller även med en samtyckesbaserad lagstiftning. Däremot flyttas fokus från att enbart handla om huruvida motparten tydligt sagt nej till att också handla om huruvida en misstänkt gärningsman har försäkrat sig om att samtycke föreligger. En högst rimlig förändring.

Bland jurister råder oenighet i frågan, men stödet för samtyckeslagstiftning ökar, enligt en undersökning presenterad av Dagens Juridik i början av 2014.² Fler är fortfarande emot än för, men om man tittar efter vilket kön de svarande advokaterna har så blir skillnaderna mycket tydliga. 40 procent av de kvinnliga advokaterna vill att en samtyckeslag ska införas, medan 30 procent är emot.

En samtyckeslag kommer inte att ensam lösa de problem som finns kring sexualbrott idag. Den kommer å andra sidan inte heller att skapa de problem som motståndarna hävdar. Motsvarande lagstiftning finns redan i andra västländer, såsom USA, Storbritannien, Kanada, Australien och Belgien. Normgivningen i sig, tillsammans med bristen på hållbara invändningar, är tillräckliga skäl för att införa samtyckesbaserad lagstiftning.

Jonas Jacobsson Gjörtlér (M)

² <http://www.dagensjuridik.se/2014/01/var-femte-advokat-sager-ja-till-samtyckeslag>